

IATĂ FEMEIA PE CARE O IUBESC de Camil Petrescu

Născută dintr-o atitudine polemică față de opera pirandelliană, *Henric al IV-lea*, al cărei motiv este pierderea personalității prin amnezie, piesa *Iată femeia pe care o iubesc* comportă două planuri de referință. Unul, secundar, parodic, unde se maimuțărește, acesta e cuvântul, personajul lui Pirandello, care se crede *Henric al IV-lea*; aici, Doamna Nicolaide se consideră, la fiecare sfârșit de săptămână, Ecaterina a II-a; pare-se, e o joacă, o distracție, însă, fără îndoială, pe un fond ciclotimic. (Acțiunea se petrece într-o clinică de boli nervoase.) Al doilea plan, cel principal, este cel grav, demonstrativ, am zice, unde protagonistul, un tânăr arhitect, cade, în urma unei tentative de sinucidere (din dragoste neimpărțită), într-o stare de prostrație și dereism. Împlinirea face ca sora geamănă a celei ce constituise cauza sinuciderii să lucreze în clinică și, astfel, medicii, observând interesul acut al tinărului pentru ea, să o utilizeze pentru vindecarea lui, înscenând o farsă. Medicinista intră în rolul surorii ei, obiect al dragostei tinărului, dar, pentru că nu o poate imita și în datele caracterului, se simulează un accident psihic, a cărui urmare este amnezia. Tinărul încearcă, prin diverse mijloace, să-i reînvie memoria. Pacientul pare a se fi vindecat, și i se dezvăluie farsa. Atunci se constată că fixația morbidă pentru trecutul reprezentat de „cealaltă” n-a dispărut. Teza psihologică a lui Camil Petrescu este aceea pe care i-o cunoaștem și din romane: anume, că dragostea e o proiecție sufletească subiectivă, care păstrează, din personalitatea partenerului, doar un detaliu — nesemnificativ, dintr-o perspectivă etică obiectivă —, dar care capătă pentru îndrăgostit o importanță covârșitoare, deoarece acel detaliu se insinuează ca semnificativ al propriului instinct vital. În cazul de față, detaliul este un simplu cîntec de circiumă, pe niște versuri absurde și puerile.

Personajele sînt destul de palide, dar regizorul Cornel Todea, utilizînd actori inteligenți, a reușit să le dea consistență dramatică. Cristina Deleanu joacă în du-

blul rol al celor două surori, la fel de convingătoare și cînd interpretează cuminenția, atenta sollicitudine, atitudinile cinstit deschise ale uneia, cît și senzualitatea, înclinația pentru lux, egoismul și rapacitatea celeilalte. Actrița ne arată din nou multiplele sale posibilități interpretative. Ion Caramitru o secondează, exprimînd cu finețe reacțiile bolnavului psihotic, neliniștile, înfrigurarea acestuia, cînd încearcă să-i reinvie „partenerii” trecutul, în fapt, motivele psihozei sale. Au mai interpretat: Amza Pellea, Ileana Predescu, Mircea Angelescu, Emil Hosu ș.a., în roluri utile desfășurării piesei, dar fără implicații dramatice.

Integrala Shakespeare

8

HENRIC AL IV-LEA

Inspirată din cronici (pînă și numele tilharilor sînt atestate), piesa nu este numai o reconstituire dramatică a istoriei. Aici, evenimentele istoriei politice a Angliei din acel început al secolului XV se interferează cu teme morale ce-l obsedează pe Shakespeare, privind conflictul dintre generații, dintre părinți și copii, dintre puterea regală și supuși, în fine, dintre două concepții morale, aceea naturală, liberă și libertină, a lui Falstaff, și aceea spiritualizată, înalt umanistă, a Prințului Henric.

Această din urmă temă o vom trata și noi, aici, nu numai pentru că ea ne apare ca un nod al situațiilor dramatice, dar și pentru faptul că Shakespeare își vădește, prin ea, cea mai mare libertate de creație, scăpînd constrîngerilor evenimentalului și individualului și ridicîndu-se la caracteristic și la generic-uman. Falstaff și Prințul Henric realizează un contrast psihologic tipic, caracterele lor fiind istorice numai în măsura în care ei participă la contradicțiile și la criza socială a celui secol al XV-lea englez, cînd, pe de o parte, regalitatea se constituie ca putere absolută, în lupta cu marii feudali, și cînd, pe de altă parte, poporul, lipsit de speranța unor drepturi și libertăți, trăia, moralmente, în limitele unei concepții epicurean-cinice, expresie a unei atitudini critice față de valorile morale ale unei orînduiri înstrăinate de viață și nevoile lui.

Doar aceste trăsături, semnificative pentru criza socială, dau măsură individual-istorică personajelor lui Shakespeare; dar